

Součástí preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO je rozbor přírodních a kulturních dominant. Na snímku Trosky, CHKO Český ráj.

Foto Petr Holub

Přínos preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO

Jaromír Kosejk, Vladimír Mikeš

Preventivní hodnocení krajinného rázu je důležitým pomocníkem pro orgány ochrany přírody a jejich využití má potenciál i do budoucna. Přispívá k větší transparentnosti jejich činnosti v oblasti ochrany krajinného rázu, k objektivizaci hodnocení krajinného rázu a díky svému přehlednému a často vizuálně atraktivnímu zpracování napomáhá pozitivnějšímu vnímání problematiky ochrany krajiny odborníky i veřejností.

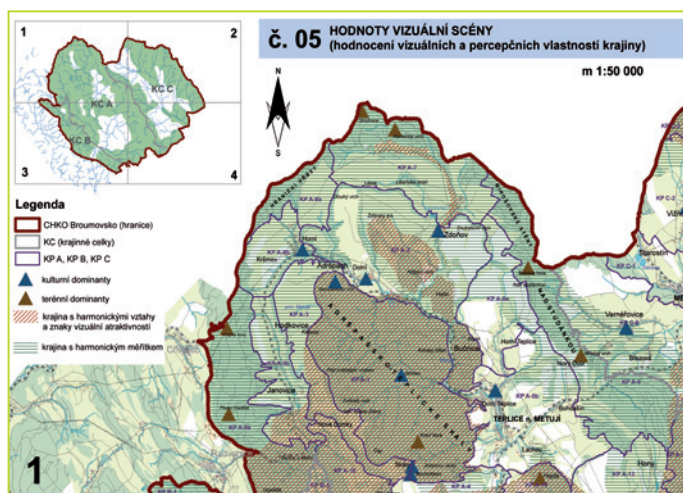
Cíle hodnocení

Cílem preventivního hodnocení krajinného rázu je vytvořit pomocný podklad pro činnost správ CHKO a jiných orgánů ochrany přírody, zejména při vydávání souhlasů podle § 12 a § 44 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále ZOPK), při tvorbě plánů péče o zvláště chráněná území, stanovení omezení využití území přírodního parku, které by znamenalo jeho zničení, poškození nebo rušení stavu

předmětného území, stanovení odstupňované ochrany krajinného rázu nebo rámcových podmínek pro zamýšlené zásahy do krajinného rázu ještě před zpracováním projektové či jiné dokumentace záměru (liší se v rámci zpracovávání území). Investor tak prostřednictvím hodnocení získá informace o možnostech výstavby v předmětném území a podle toho může upravit svůj záměr, aniž by investoval do projektu, který by byl jinak v daném území nepřijatelný. Tuto skutečnost lze právem považovat za jeden z hlavních přínosů studií.

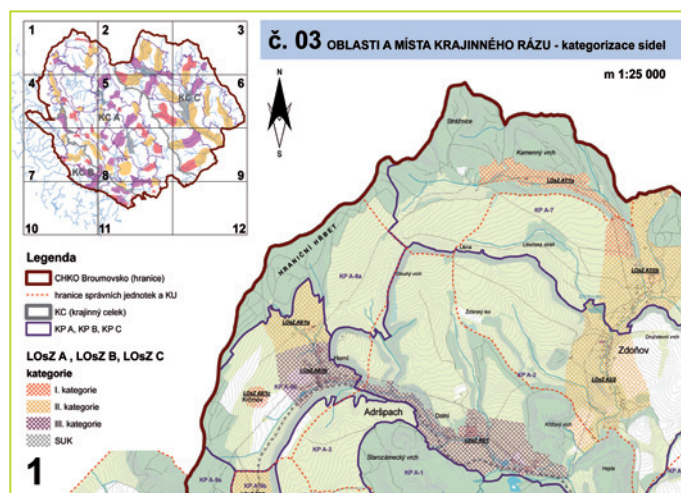
Aktualizace hodnocení pro jednotlivé CHKO

Pro území chráněných krajinných oblastí byla hodnocení zpracovávána v letech 1995–2008. Některá starší hodnocení pro vybraná území však mají menší rozsah a podrobnost zpracování oproti dokumentacím zpracovávaným v současnosti. Byla vyhotovena pouze v tištěné podobě a neodpovídají dnešním požadavkům. V současné době proto probíhají aktualizace nej-

Ukázka části mapy „Hodnoty vizuální scény“. Preventivní hodnocení krajinného rázu CHKO Broumovsko

© Atelier V, listopad 2010

Ukázka části mapy „Oblasti a místa krajinného rázu – kategorizace sídel“. Preventivní hodnocení krajinného rázu CHKO Broumovsko

© Atelier V, listopad 2010

starších hodnocení, přičemž výstupem je materiál obsahující všechny informace jako nová hodnocení. V některých případech se jedná o výrazné rozšíření a upřesnění obsahu, zejména o zpracování podrobnější charakteristiky sídel a nezastavěné krajiny a o bližší specifikaci dalšího rozvoje území. Při aktualizaci komplexněji zpracovaných hodnocení jde pouze o zachycení změn v území, které vznikly od doby zpracování hodnocení. Dále jsou digitálně zpracováva-

ny mapové přílohy, samozřejmostí je předání díla jak v tištěné, tak v elektronické podobě. Postupně budou aktualizována i novější, co do rozsahu a podrobnosti zpracování odpovídající hodnocení, a to zejména s ohledem na rozvoj území.

AOPK ČR vybírá zhotovitele na základě poptávkového řízení mezi širším okruhem kvalitních zpracovatelů, přičemž rozhodujícím faktorem je nabídnutá cena. Zhotovitelé jsou povinni respektovat zpracované

Metodické listy AOPK ČR k preventivnímu hodnocení krajinného rázu, které jsou součástí zadávací dokumentace. Praxe jasně ukázala, že aktualizaci hodnocení může provádět jiný zpracovatel než ten, který je autorem původní studie.

Využití výsledků hodnocení

Jak už bylo řečeno, výstupy z hodnocení lze využít v procesu řízení o udělení souhlasu

Metodické listy k preventivnímu hodnocení krajinného rázu

V průběhu zpracování prvních hodnocení krajinného rázu byly dotvářeny a upřesňovány metodické pokyny a dodatečně ověřovány přínosy hodnocení. V roce 2006 Agentura ochrany přírody a krajiny ČR zpracovala interní metodický dokument – Metodické listy k preventivnímu hodnocení krajinného rázu, které stanovují rámcový obsah hodnocení a obsah výstupů a sjednocují požadavky na jeho zadání. Výhodou Metodických listů je, že umožňují různé postupy zpracování při dosažení jednotných výstupů s ohledem na požadavky konkrétní správy CHKO a zkušenosti zpracovatele. Samotné hodnocení obsahuje textovou a tabulkovou část, mapové přílohy a obrazovou dokumentaci.

Textová část zahrnuje zejména vymezení hodnoceného území, použité metody včetně definice základních pojmů, popis přírodních podmínek řešeného území, kulturně-historického vývoje území a percepční (vizuální) posouzení území, které bere ohled na pohledové horizonty (obvykle v několika hladinách), dominanty (přírodní, kulturně-historické, kombinované), pohledově exponovaná místa (svahy, úbočí, panoramata obcí), skladebné prvky a jejich rozložení uvnitř území a vnější vztahy (vazby) vzhledem k posuzovanému území. Mimoto obsahuje např. diferenciaci území z hlediska hodnoty a dochovanosti krajinného rázu, popis jednotlivých krajinných jednotek různých úrovní, zhodnocení prostorových vztahů území,

širší územní vztahy (provozní – prostupnost a využití krajiny, kompoziční – záměrně vytvořené, pohledové a symbolické – v případě existence symbolických krajinných konceptů) a návrh ochrany krajinného rázu včetně stanovení zásad organizace prostoru (tři pásma ochrany území, stanovení funkčních a prostorových regulativů). Tabulková část zahrnuje vyhodnocení projevu a významu znaku krajinného rázu jednotlivých krajinných jednotek. Mapové přílohy obsahují např. vymezení řešeného území a širší územní vztahy, diferenciaci území z hlediska krajinného rázu, návrh ochrany krajinného rázu, hodnoty krajinného rázu, prostorové vztahy a percepční vlastnosti krajiny a další dokumentaci. Obrazová dokumentace zahrnuje např. fotografie, skici, panoramatická zobrazení.

Metodické listy jsou průběžně aktualizovány. Nově zpracovávané či aktualizované studie budou mimo jiné nově oponovány nezávislými odborníky. Účelem odborných oponentur je zvýšení relevance výstupů zahrnutých ve studiích.

Na současné aktualizaci Metodických listů spolupracuje Architektonická komise AOPK ČR, která byla zřízena v roce 2009 jako poradní orgán sekce ochrany přírody a krajiny AOPK ČR. Podílí se na přípravě a připomínkování metodických pokynů týkajících se problematiky územního plánování a výstavby (především v CHKO) a funguje jako konzultační místo pro správu CHKO při posuzování záměrů architektonicky sporných či netradičních objektů v CHKO. Členy komise jsou přední čeští odborníci na problematiku ochrany krajinného rázu, akademici, architekti, právníci a dlouholetí pracovníci AOPK ČR, zabývající se krajinným rázem a stavební činností v CHKO. Bližší informace o činnosti Architektonické komise AOPK ČR budou uvedeny v některém z příštích čísel *Ochrany přírody*.

Tabulka Přehled zpracovaného preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO

CHKO	Zpracovatel	Rok zpracování Rok aktualizace
Beskydy	Arvita P spol. s r. o.	2007
Bílé Karpaty	Arvita P spol. s r. o.	2008
Blaník	Ing. arch. J. Brychtová	1998
	Ing. arch. J. Brychtová	2006
Blanský les	Společnost pro životní prostředí spol. s r. o.	2007
Broumovsko	Ing. arch. J. Brychtová	2002
	Atelier V – doc. Ing. arch. I. Vorel, CSc. a kol.	2010
Český kras	Atelier V – doc. Ing. arch. I. Vorel, CSc. a kol.	1997
	Atelier V – doc. Ing. arch. I. Vorel, CSc. a kol.	2008
Český les	Atelier V – doc. Ing. arch. I. Vorel, CSc. a kol.	2007
Český ráj	Ing. arch. F. Jeřábek a kol.	1999
	Löw & spol. s r. o.	2008
České středohoří	Atelier V – doc. Ing. arch. I. Vorel, CSc. a kol.	1999
	Löw & spol. s r. o.	2010
Jeseníky	Ing. arch. J. Brychtová	2000
Jizerské hory	Ing. P. Vetešík	2002
	Ing. arch. J. Brychtová	2008
Kokořínsko	Atelier V – doc. Ing. arch. I. Vorel, CSc. a kol.	2008
Křivoklátsko	AV ATELIER s. r. o. Ing. arch. Petr Vadrážka	2006
Labské pískovce	Ing. arch. J. Brychtová	2007
Litovelské Pomoraví	Atelier V – doc. Ing. arch. I. Vorel, CSc. a kol.	2001
Lužické hory	Ing. arch. J. Brychtová	2005
Moravský kras	Löw & spol. s r. o.	2002
Orlické hory	Ing. arch. J. Brychtová	1998
	Ing. Stanislav Wieser	2009
Pálava	Společnost pro životní prostředí spol. s r. o.	2003
Poodří	Ing. arch. J. Brychtová	2006
Slavkovský les	Atelier V – doc. Ing. arch. I. Vorel, CSc. a kol.	2000
Třeboňsko	Atelier V – doc. Ing. arch. I. Vorel, CSc. a kol.	1996
	Společnost pro životní prostředí spol. s r. o.	2010
Žďárské vrchy	Atelier V – doc. Ing. arch. I. Vorel, CSc. a kol.	2006
Železné hory	Ekologická společnost Sphagnum	1999
	Studio B & M	2010

podle § 12 a § 44 ZOPK, a to jako nezávazný podklad pro orgán ochrany přírody k charakteristice daného území, pro stanovení prostorových a funkčních limitů výstavby, konfrontaci projevů nových záměrů v území v souvislosti s rozdílnou hodnotou krajinného rázu, jednání o záměrech s investory, odůvodňování připomínek k záměru. V procesu územní-

ho plánování jsou hodnocení využívána jako jeden z podkladů pro stanovení požadavků na uspořádání území. Jsou ideální pro poskytování územně analytických podkladů „17 Oblast krajinného rázu a její charakteristika“ a „18 Místo krajinného rázu a jeho charakteristika“ pro orgány ochrany přírody. Údaje z hodnocení lze využít při jednání o územ-

ních či regulačních plánech a jejich změnách. Při zpracování plánů péče o zvláště chráněná území poskytují zpracovateli řadu cenných údajů o dosavadním vývoji a současném stavu krajinného rázu zvláště chráněného území. Z těchto údajů vyplývají opatření na zachování nebo zvýšení hodnoty krajinného rázu, který je často jedním z hlavních předmětů ochrany ve zvláště chráněných územích. Např. v rozborové části plánů péče pro CHKO je uváděno členění území na krajinné celky (prostory) a jejich charakteristika, specifické rysy krajinného rázu a narušení krajinného rázu. Návrhová část plánu péče zahrnuje základní zásady a opatření pro ochranu krajinného rázu. Hodnocení předchází zpracování plánu péče, zároveň však musí být v době zpracování plánu péče aktuální.

Prezentace výstupů

Hodnocení poskytují přehled základních informací s konkrétní charakteristikou sídel a krajiny a dokumentují prostorové a funkční poměry v hodnoceném území, např. zařazení sídla v prostoru a jeho urbanistickou formu, hlavní znaky sídla jako celku, hlavní znaky místní architektury. Tyto výstupy lze prezentovat např. prostřednictvím informačních tabulí, posterů, informačních brožur či letáků, které je vhodné distribuovat na stavební úřady. Zde se s nimi mohou snadno seznámit stavebníci a projektanti, kteří si díky nim mohou významně zjednodušit projektovou přípravu. Výstupy ze studií zpracovaných pro jednotlivé CHKO budou rovněž postupně zveřejňovány na webu AOPK ČR www.nature.cz.

Preventivní hodnocení krajinného rázu je důležitý dokument, který mohou orgány ochrany přírody využívat k ochraně krajinného rázu na úrovni rozsáhlejších území i jednotlivých konkrétních lokalit. Společně s případovým hodnocením záměrů a činností, které mohou ovlivnit krajinný ráz, představuje zásadní podklad využíváný k ochraně krajiny.

Autoři pracují v odboru obecné ochrany přírody a krajiny AOPK ČR

SUMMARY

Kosejk J. & Mikeš V.: Contribution of the Landscape Character/Scenery Preventative Assessment in the Protected Landscape Areas

The landscape character/scenery preventive assessment significantly supports the State Nature Conservancy authorities when preserving the landscape character/scenery. Such assessments provide basic information on the specific human settlement and landscape characteristics and demonstrate by evidence spatial and functional patterns within the area. They should establish a subsidiary background for Protected Landscape Area (PLA) administrations and other State Nature Conservancy authorities, particularly when issuing

permits pursuant to Articles 12 and 44 of Act No. 114/1992 Gazette on the Protection of Nature and the Landscape, as amended later, drafting Specially Protected Area Management Plans and setting restrictions in Nature Park land use, which would destroy, damage or disturb conservation status of the respective area, structural landscape character/scenery preservation as well as framework conditions for intended interventions to landscape character/scenery before developing design or other documentation of the builder's intention. For PLA's, the assessments were carried out in 1995–2008. At present, the oldest assessments are being updated. The assessments particularly support the State Nature Conservancy authorities by providing them with territorial data in nature conservation and landscape protection as a background for elaborating planning documentation. Data gained for assessments can also be used for negotiations on territorial/physical or regulatory plans and on changes in them.